

Tartu Täiskasvanute Gümnaasiumi õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamise ning hindamise tingimused ja kord

Sisukord

1.	Mõisted	3
1.1.	Uurimistöö	3
1.2.	Praktiline töö.....	3
2.	Üldsätted.....	4
2.1.	Uurimistöö/praktilise töö teema valimine ja kinnitamine.....	4
2.2.	Uurimis- ja praktilise töö keel	4
2.3.	Uurimis- ja praktilise töö valmimise protsess.....	4
2.4.	Juhendaja ülesanded	5
2.5.	Õppija ülesanded ja vastutus.....	5
3.	Nõuded uurimis- ja praktilise töö sisule ning vormistusele	6
3.1.	Uurimistöö	6
3.2.	Praktiline töö.....	7
3.3.	Töö erinevad osad.....	8
3.3.1	Tiitelleht	8
3.3.2	Sisukord.....	8
3.3.3	Sissejuhatus	8
3.3.5	Uurimuslik osa: kasutatud metoodika, autori töö tulemused ja arutelu	9
3.3.6	Praktiline osa	10
3.3.7	Kokkuvõte	10
3.3.8	Võõrkeelne resümee (<i>summary</i>).....	10
3.3.9	Kasutatud allikad	11
3.3.10	Lisad	11

3.4. Vormistamine.....	11
3.4.1 Töö kirjalik vormistus	11
3.4.2 Tabelid ja joonised	12
3.4.3 Viitamine	13
3.4.4 Viidete ja kasutatud allikate loetelu vormistamine.....	13
4. Uurimis- ja praktilise töö retsenseerimine.....	17
5. Uurimistöö/praktilise töö esitamine ja kaitsmine	18
5.1. Ajakava	18
5.2. Uurimis- ja praktiliste tööde kaitsmine.....	18
5.2.1 Kaitsmisprotseduur.....	18
6. Uurimistöö/praktilise töö hindamine	20
Lisad	21
LISA 1. Tiitelleht (näidis)	21
LISA 3. Võõrkeelne resümee (näidis)	23
LISA 4. Tabel, joonis ja pilt tekstis (näidis).....	24
LISA 5. Kasutatud allikad (näidis)	25

1. Mõisted

Uurimistöö ja praktilise töö koostamise eesmärgid lähtuvad haridus – ja teadusministri määrusest nr 62/12.10.2011.

1.1. Uurimistöö

Uurimistöö on õpilase poolt ettevalmistatud kirjalik töö. Uurimistöö on iseseisvalt planeeritud, läbi viidud ja kirjalikult vormistatud töö, mis vastab teaduslikele töödele esitatavatele nõuetele. Uurimistöö kajastab õpilase uurimistulemusi ja seisukohti ning ei piirdu üksnes refereerimisega. Töö võib lähtuvalt temast olla referatiivse iseloomuga, kui toetub vähemalt viiele (5) allikale, sisaldab võrdlust ning õpilase omapoolset analüüsi ja arutlust. Õpilase uurimistöö põhieesmärkideks on kirjandusega töötamise, andmete kogumise ja analüüsimise ning teadusliku töö vormistamise kogemuse saamine. Uurimistööd tegeval õpilasel on juhendaja, kes suunab õpilast töö valmimise käigus ning jälgib töö vastavust uurimistööle esitatavatele nõuetele.

1.2. Praktiline töö

Praktiline töö on õpilase või õpilaste poolt loodud teos, õpilasfirma, tehnoloogiline lahendus, õppematerjal või projekt ja selle kirjalik ülevaade. Kirjalik osa sisaldab:

1. Allikatel põhinevat teoreetilist osa
2. Töö vajalikkuse ja eesmärkide põhjendust
3. Töö planeerimise, tööprotsessi ja töö tulemuse kirjeldust.

2. Üldsätted

2.1. Uurimistöö/praktilise töö teema valimine ja kinnitamine

- 2.1.1. Uurimistöö/praktilise töö (edaspidi UPT) teema valivad G3 taseme õpilased kooskõlastatult juhendajaga I õppetsükli jooksul. UPT teema võib valida ka G2 taseme osalise õppekoormusega õpilane vabade juhendajate olemasolul I õppetsükli arvestuste nädalal, kui tal ei ole õppevõlgnevusi.
- 2.1.2. Õppija esitab kooli õppealajuhatajale hiljemalt I õppetsükli arvestuste nädala lõpuks paber kandjal avalduse, millel on kirjas töö teema ning põhjendus ja juhendaja nõusolekut kinnitav allkiri. Valitud teemat üldjuhul samal aastal muuta ei saa.
- 2.1.3. Kui õppija asub kooli õppima pärast II õppetsükli lõppu, ei ole võimalik jooksval õppeaastal lõputöö teemat valida ja tööd kaitsta. Gümnaasiumi lõpetamisel arvestatakse eelnevas koolis kaitstud ja dokumentaalselt tõestatud uurimis- või praktilist tööd.

2.2. Uurimis- ja praktilise töö keel

- 2.2.1. Uurimistöö/praktiline töö kirjutatakse üldjuhul eesti keeles. Uurimistöös kasutatakse autori puhul umbisikulist vormi, praktilises töös võib töö käigu kirjeldamisel kasutada ka „mina“ vormi.
- 2.2.2. Õpilane, kelle emakeel on vene keel, võib sobiva teema kooskõlastamisel teha töö emakeeles.
- 2.2.3. Uurimistöö/praktilise töö võib kirjutada ühes koolis õpetatavatest võõrkeeltest, kui teema seda tingib.

2.3. Uurimis- ja praktilise töö valmimise protsess

- 2.3.1. Kursus „Uurimistöö alused“ annab kvaliteetse töö koostamiseks vajalikud teadmised ja oskused.

- 2.3.2. Uurimistöö/praktiline töö valmib pidevas koostöös juhendajaga. Õppija, kes ei pea kinni kokkulepetest ja protseduurireeglitest, ei saa jooksva õppeaastal uurimistööd/praktilist tööd kaitsta.
- 2.3.3. Tööde kaitsmine toimub direktori käskkirjaga kinnitatud plaani alusel.

2.4. Juhendaja ülesanded

Juhendaja tegevused uurimistöö valmimiseks:

- 2.4.1. õppijale üldiste juhiste andmine töö koostamiseks,
- 2.4.2. esmaste kasutatavate allikate soovitamine õppijale,
- 2.4.3. õppija informeerimine tähtaegadest,
- 2.4.4. tehtud töö üle vaatamine ja tagasiside andmine,
- 2.4.5. töö edenemise protsessi jälgimine.

2.5. Õppija ülesanded ja vastutus

Õppija tegevused ja vastutus uurimis- või praktilise töö koostamisel:

- 2.5.1. teema õigeaegne valimine ja sellekohase avalduse täitmine,
- 2.5.2. uurimistöö/praktilise töö kava ja allikate ülevaate õigeaegne esitamine töö juhendajale vastavalt UPT kursusel seatud tähtaegadele,
- 2.5.3. töö valmimisel eetiliste normide jälgimine ja plagiaadist hoidumine,
- 2.5.4. kokkulepitud tähtaegadest kinnipidamine juhendajale töö esitamisel,
- 2.5.5. töö vormistamine vastavalt juhendile,
- 2.5.6. töö esitamine kaitsmiseks vastavalt juhendile.

3. Nõuded uurimis- ja praktilise töö sisule ning vormistusele

3.1. Uurimistöö

Uurimistöö peab sisaldama ülevaadet antud teema käsitlemisest teiste autorite poolt. Samas on uurimistöö autori iseseisev ja põhjendatud käsitus, milles peab ta välja tooma kindlasti midagi uut.

Uurimistööga tõestab õpilane, et suudab olemasolevat materjali analüüsida ning teha selle põhjal järeldusi.

Uurimistöö seisneb õpilase seisukoha või arvamuse esitamises hüpoteesina ning sellele toetuse ja põhjenduste väljatoomises

Uurimistöö vormistatakse vastavalt Tartu Täiskasvanute Gümnaasiumis välja töötatud vormistamisnõuetele. Põhimõtteliselt on erinevate koolide/teadusasutuste vormistusnõuded sarnased, kuid nüansiliste erinevuste tõttu on oluline lähtuda selle asutuse vormistusjuhendist, kuhu töö esitatakse. TTG-s uurimistöö vormistamise nõuded on toodud käesolevas juhendis.

Uurimistöö kirjalik esitus koosneb kindlatest osadest. Juhendis esitatud järgnevusest tuleb kinni pidada. Teatavad erisused ülesehituses võivad olla seotud aine spetsiifikaga, mis kooskõlastatakse juhendajaga.

Reeglina on uurimistöö üles ehitatud järgnevalt:

1. Tiitelleht
2. Sisukord
3. Sissejuhatus
4. Teoreetiline osa
5. Uurimuslik osa (metoodika, tulemused, arutelu)
6. Kokkuvõte
7. Võõrkeelne resümee
8. Kasutatud allikad
9. Lisad (vajadusel)

3.2. Praktiline töö

Praktiline töö võib lähtuda kooli õppekavast või olla seotud õppija igapäevaelu ja -tööga. Praktiline töö võib olla teostatud meeskonnatöona. Iga õpilase panus peab olema selgelt eristatav.

Praktilise töö teostusega seotud kulud kannab õpilane.

Praktiline töö koosneb valminud objektist ja kirjalikust ülevaatest. Kirjalikus osas antakse ülevaade teoreetilisest taustast, esitatakse töö valmimise plaan (etapid ja ajakava), vajalikud materjalid ja nende hulk (vajadusel ka töö teostamise eelarve) ning töövahendid. Praktilise töö teoreetiline taust peab tuginema vähemalt viiele allikale, mis on esitatud kasutatud allikate loendis.

Tööprotsessi kirjeldust täiendavad fotod võivad olla paigutatud üldjuhul töö teksti. Töö lõpptulemus peab kajastuma esitatud töös.

Praktilise töö kirjaliku osa ülesehitus:

1. Tiitelleht
2. Sisukord
3. Sissejuhatus
4. Teoreetiline osa
5. Töö teostamise plaan ja/või tööprotsessi kirjeldus, tulemus(ed)
6. Kokkuvõte
7. Võõrkeelne resümee
8. Kasutatud allikad
9. Lisad (vajadusel)

Praktilise töö tulemust esitletakse kaitsmisel või kaitsmisele eelnevalt komisjoni ees.

3.3. Töö erinevad osad

3.3.1 Tiitelleht

Tiitelleht on töö esimene lehekülg. Tiitellehel peavad olema välja toodud:

- a) õppeasutuse nimi,
- b) koostaja ees- ja perekonnanimi,
- c) töö pealkiri, töö iseloom – uurimistöö (või praktiline töö),
- d) juhendaja ees- ja perekonnanimi
- e) töö valmimise koht ja aasta.

Punkti tiitellehel ei kasutata. Leheküljenumbrit tiitellehele ei panda. Tiitellehte näidis on juhendi lisa (lisa nr 1).

3.3.2 Sisukord

Sisukord hõlmab endas kõigi üksikute alajaotuste täielikke pealkirju koos leheküljenumbritega. Sisukorra liigendus pealkirjadeks ja alapealkirjadeks peab vastama töös kasutatud liigendusele. Sisukorra koostamisel kasutatakse tekstitöötlusprogrammi. Sisukord ei sisalda rida „Sisukord lk 2”. Sisukorra näidis on juhendi lisa (lisa nr 2).

3.3.3 Sissejuhatus

Sissejuhatuses peaks olema välja toodud teema valiku põhjendus – miks selline teema on valitud, uurimisprobleem, uurimisobjekt(id), töö eesmärk, hüpotees(id) ning ülevaade töö alaosadeks jaotamise põhimõtetest. Kui sissejuhatuses esitatakse teiste autorite väiteid, peavad need olema viidatud. Praktilise töö kirjalik osa avab töö tausta, lähtealuseid ja eesmärke ning kirjeldab töö aktuaalsust, tööprotsessi ja töö tulemust.

Sissejuhatuses esimene lõik on tavaliselt mõeldud lugejas huvi äratamiseks. Seal tuuakse välja põhjused, miks antud uurimisküsimused autorit huvitama hakkasid ning miks võiks

teema käsitus olla kasulik ning huvitada ka laiemat üldsust. Kirja tuleb see panna lühidalt, kuid soovituslikult nii, et see veenaks ka lugejat.

Sissejuhatuse lõpus sõnastatakse üksikasjalikult töö eesmärgid, nendeni jõudmise metoodika ja hüpoteesid. Kui autor soovib töö valmimisega seoses kedagi tänada, on seda sobilik teha sissejuhatuse lõpus.

Uurimistöö/praktilise töö sissejuhatuse pikkus ei tohiks ületada kahte lehekülge.

3.3.4 Töö teoreetiline osa

Töö teoreetiline osa sisaldab ülevaadet uuritava probleemi või praktilise väljundiga seotud varem ilmunud allikatest. Teoreetilises osas esitatud faktid ja seisukohad peavad olema korrektselt viidatud. Üldiselt teadaolevaid fakte ei viidata. Viitamise vormistamise nõuded on esitatud käesolevas juhendis p 3.4.4.

3.3.5 Uurimuslik osa: kasutatud metoodika, autori töö tulemused ja arutelu

Kasutatud metoodika osas kirjeldatakse ja põhjendatakse uurimistöös kasutatud materjali kogumise ja analüüsimeetodeid. See, kui täpselt metoodikat kirjeldatakse, sõltub töö teemast.

Tulemused esitatakse koos tõlgendusega. See tähendab, et alapeatükkide kaupa tuuakse välja materjali analüüsist tulenevad konkreetsed uurimistulemused ning seejärel kõrvutatakse neid varem kirjanduses esitatud andmete või seisukohtadega. Tulemuste osa lõpeb uurimistöö põhjal tehtud järelduste esitamisega.

Analüüsi aluseks oleva küsitluse andmed tuleb esitada töö juhendajale.

3.3.6 Praktiline osa

Kirjeldatakse tööle eelnenud ettevalmistusi, tööprotsessi ja tegelikku ajakava. Teksti illustreerimiseks võib kasutada pilte, millele peab olema tekstis viidatud (vt vormistamise peatükki 3.4.2).

Tulemuse kirjeldamisel peab olema välja toodud, kas seatud eesmärgid said täidetud.

3.3.7 Kokkuvõte

Kokkuvõttes antakse vastus sissejuhatuses püstitatud probleemile või praktilise töö puhul selgitus saavutatud tulemusest (hea kokkuvõte võimaldab lugejal põhiteksti vahele jättes ikkagi aru saada, mida töös on käsitletud):

- a) kirjeldatakse püstitatud eesmärkideni jõudmist ja hüpoteesi tõestust uurimismaterjali põhjal,
- b) lühidalt ja süstematiseeritult esitatakse kõige olulisemad järeldused, milleni töö käigus jõuti. Uusi järeldusi enam ei tehta.
- c) Praktilise töö puhul kirjeldatakse valminud objekti/tulemust.

Sissejuhatus ja kokkuvõte peavad moodustama loogilise terviku. Samuti kirjeldatakse uurimistöö puhul ka tekkinud ja edaspidist uurimist vajavaid probleeme, kuid uusi andmeid enam ei esitata. Praktilise töö puhul võib välja tuua edasised plaanid ja tegevused.

3.3.8 Võõrkeelne resümee (*summary*)

Resümee on töö võõrkeelne lühikokkuvõte. Võõrkeelse uurimistöö puhul on resümee eesti keeles. Resümees tuleb sissejuhatusest välja tuua töö eesmärgid ja nendeni jõudmise metoodika ning kokkuvõttest töö tulemused ja järeldused.

Resümee algab töö tõlgitud pealkirjaga. Resümee soovituslik maht ei tohiks ületada ühte lehekülge. Resümee vormistamise näidis on esitatud käesoleva juhendi lisas (lisa nr 3).

3.3.9 Kasutatud allikad

Kasutatud allikateks loetakse töö koostamisel kasutatud ja viidatud materjale. Viitamisel ja allikate kirjapanekul kasutatakse viitamisstiili APA. Allikad allikaloendis on nummerdatud ja tähestikulises järjekorras.

Kõik tekstis esinevad viited peavad olema kasutatud allikate loetelus välja toodud. Samuti peavad kõiki loetletud allikaid olema tekstis viidatud. Kasutatud allikate loend peab sisaldama vähemalt viit allikat.

Kasutatud allikate loetelu vormistamise nõuded on esitatud käesolevas juhendis uurimistöö vormistamise all (p 3.4.5) ning näidis juhendi lisas (lisa nr 5)

3.3.10 Lisad

Kui tekib vajadus lisada uurimistöösse materjali, mis põhiteksti ei mahtunud, paigutatakse see kasutatud allikate loetelu järele. Lisadeks on materjalid, mis täiendavad põhiteksti, kuid mille sidumine sellega pole otseselt vajalik. Näiteks paigutatakse lisadesse suuremahulised arvandmed, tekstis olevate jooniste aluseks olnud tabelid ja kasutatud meetodiliste vahendite näidised. Lisad tuleb pealkirjastada. Rohkem kui ühe lisa esinemise puhul tuleb nad ka nummerdada vastavalt tekstis viitamise järjekorrale (näiteks Lisa 1, Lisa 2).

3.4. Vormistamine

3.4.1 Töö kirjalik vormistus

Valmis töö esitatakse juhendajale elektrooniliselt PDF-failina. Kogu tekst, kaasa arvatud pealkirjad, on musta värvi. Faili nimes on ära märgitud autori täisnimi, töö liik ja pealkiri. Näiteks: „*Mari Maasikas – PT Mälumänguturniiri korraldamine*“.

Sisutekst ja lehe vormistus:

Kirjatüübiks on *Times New Roman* suurusega 12 punkti. Reavahe on 1,5. Erandiks on lisad: lisade vormistus on vaba ning sõltub nende sisust.

Leheküljel kasutatakse vasakjoondust. Taandrida ei kasutata. Tekstilõigu ette jäetakse tühi rida. Oluliste mõistete rõhutamiseks on lubatud kasutada **paksu kirja (Bold)**. *Kursiivkirja* 7 (*Italic*) kasutakse vaid võõrkeelsete sõnade ja väljendite puhul ja keelealastes töödes keelenäidete märkimiseks.

Lehekülje vasakusse serva jäetakse 3 cm, paremasse serva 2,5 cm ning üla- ja alaserva 2,5 cm laiune veeris.

Pealkirjad:

Töö iseseisvad osad (näiteks: sissejuhatus, kirjanduse ülevaade, tulemused, kokkuvõte ja teised esimese taseme pealkirjad) alustatakse uuel leheküljelt. Alapeatükid (teine ja kolmas pealkirjatase) järgnevad samalt leheküljelt. Pealkirja (sh alapealkirja) ja järgneva teksti vahel on tühi rida. Lisaks on tühi rida eelneva teksti ja alapealkirja vahel. Sisuosa peatükid tähistatakse araabia numbritega, näiteks 1., 1.1., 1.2., 2. jne. Sissejuhatust, kokkuvõtet, resümeeid ja kasutatud allikate loetelu ei nummerdata.

NB! Loendis olevad allikad ise on nummerdatud.

Pealkirjadel on vasakjoondus. Taandrida ei kasutata. Pealkirjade kirjatüübiks on *Times New Roman*, mille suurus on pealkirjade alanevale hierarhiale vastavalt 16, 14 ja 13 punkti paksus (**Bold**) kirjas. Pealkirjade lõppu kirjavahemärke ei lisata. Erandiks on juhud, kus pealkiri koosneb mitmest lausest. Kõik leheküljed nummerdatakse alates tiitellehest, kuid tiitellehele lehekülje numbrit välja ei trükita (sisukorra leheküljenumbriks on 2). Numbri koht on lehekülje alumisel veerisel keskel.

3.4.2 Tabelid ja joonised

Tabelid ja joonised (sh pildid) nummerdatakse töös läbivalt. Tabeli pealkiri paikneb tabeli kohal, joonise pealkiri selle all. Pealkirju lugedes peab olema mõistetav, missugust informatsiooni edastatakse. Kasutatavad tabelid ja joonised peavad olema mõistetavad ka eraldiseisvalt, ilma ümbritsevat teksti lugemata. Samas tuleb joonised ja tabelid vastavas tekstiosas viidata (näiteks: „... on näha joonisel 1“ või „... tabel 2 näitab ...“). Näidis tabeli, joonise ja pildi pealkirjastamisest on juhendi lisas (lisa nr 4). Kui tabel või joonis

pärineb mõnest allikmaterjalist, siis tuleb tabeli/joonise pealkirja juurde lisada ka viide (sarnaselt teksti viitamisega).

3.4.3 Viitamine

Kõigile töös esitatud seisukohtadele, faktidele ja andmetele, mis ei ole autori enda poolt välja mõeldud, tuleb viidata. Võõraste mõtete esitamist enda omadena käsitletakse plagiaadina. Teiste autorite seisukohad või uurimisandmed esitatakse uurimistöös tsitaatidena või refereeringutena. **Tsitaat** on sõnasõnaline väljavõte viidatavast tekstist. Tsitaatidena tuuakse välja eriti ilmekad või huvitavad mõtted või näited. Tsitaate võib lühendada või katkestada, aga seejuures tuleb väljajäetav koht kindlasti tähistada /.../ märgiga. Lühendus ei tohi muuta originaalteksti mõtet. Tsitaat peab olema jutumärkides ning lõppema viitega.

Näiteks: „, Kõik, mis voolab läbi teie mõtete, voolib ka teie aju. See tähendab, et te võite kasutada mõtlemist aju paremaks muutmisel ning see toob kasu kogu teie olemusele ja kõigile neile, kellega elus kokku puutute.“ (Hanson, Mendius, 2009, lk 20).

Tsitaate kasutatakse tekstis mõne olulise mõtte rõhutamiseks. Seetõttu peaks nende kasutamine olema hästi põhjendatud ja tsitaatidega ei tohiks liialdada.

Peamine viis kirjanduse allikatele viidata on **refereeringuna**. Sellisel juhul võetakse teise autori mõte kokku või jutustatakse ümber oma sõnadega. Refereeringu puhul ei kasutata jutumärke, kuid tekstist peab olema selgelt nähtav, kust ühe autori refereering algab ja kus lõpeb. See tähendab, et iga lõigu juures, mis ei ole autori enda mõtte kirjapanek, peab olema viide allikale.

Näiteks: Hanson ja Mendinus (2009, lk 20-21) leiavad, et viis, kuidas me mõtleme, võib muuta inimese aju.

3.4.4 Viidete ja kasutatud allikate loetelu vormistamine

Viitamissüsteem peab kogu töö ulatuses olema ühtne, võib kasutada automaatset allikate haldamise programmi (nt MS Wordi allikate haldust). TTG-s valmivate uurimistöödes ja

praktilistes töödes kasutatakse viitamisstiili APA. See tähendab, et teksti sees viidatakse autori perekonnanimele ja allika ilmumisaastale. Pika nimega organisatsioonile või autorita teosele viitamisel on lubatud alates teisest kasutuskorrast kasutada lühendit. Näiteks: Tervise Arengu Instituut – (TAI, 2013). Ilmumisaasta märke puudumisel tuleb märkida allika viimase kasutamise aasta.

Kasutatud allikate loetelu uurimistöö lõpus hõlmab endas kõiki töös viidatud allikaid. Materjali, mille autor küll läbi töötas, kuid mida töö lõpptekstis ei ole refereeritud ega tsiteeritud, allikate loetellu ei lisata.

Kasutatud allikad esitatakse loetelus **autorite perekonnanimede tähestikulises** järjekorras. Tähestikulise järjekorra puhul paigutatakse ette ladinatähestikulised ning seejärel slaavitähestikulised allikad. Venekeelsetes töödes on allikate paigutus vastupidine.

Allikaloendi kirje puhul on peamisteks elementideks allika autori nimi, pealkiri, ilmumise koht ja kirjastaja, ilmumise aasta. Internetiallikate puhul lisatakse juurde kasutamise aeg ning asendatakse ilmumise koht ja kirjastaja tekstiga „allikas“ koos allika veebiaadressiga.

Mitme autori puhul eraldatakse autorite nimed komaga. Lubatud on viimase koma asendamine „&“ märgiga. Kolme või enama autori puhul võib viitamisel kasutada peale esimest nime lühendit „jt“.

Näited selle kohta, kuidas erinevaid allikaid viidata ning kasutatud kirjanduse loendis vormistada, on toodud tabelis 1. Allikaloendi vormistuse näide on ka toodud juhendi lisa (lisa nr 5).

Tabel 1: Allikaloendi vormistusi erinevate allikatüüpide puhul

Allika tüüp	Viide tekstis	Kirje allikate loetelus
Raamat (1 autor)	(Beah, 2007, lk 30) <i>viide kindlale leheküljele</i> (Beah, 2007, lk 30-35) <i>viide leheküljevahemikule</i>	Beah, I. (2007). A Long Way Gone. New York: Farrar, Straus & Giroux
Raamat (1 autor, mitu teost ilmunud samal aastal). Kehtib iga allikatüübi puhul.	(Unt, 2005a, lk 30) (Unt, 2005b, lk 55)	Unt, I. (2005a). Andekas laps. Tallinn: Koolibri Unt, I. (2005b). Kuidas saada läbi geeniussega. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus

Raamat (2 autorit)	(Hanson, Mendius, 2009, lk 86) või (Hanson & Mendius, 2009, lk 86)	Hanson, R., Mendius, R. (2009). Sinu aju. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda või Hanson, R. & Mendius, R. (2009). Sinu aju. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda
Allikas , millel on 3 või enam autorit (sagedamini teadusartiklites)	(Costa, Caldeira, Gallástegui, & Otero, 2000); või (Costa jt, 2000)	Costa, J., Caldeira, H., Gallástegui, J. R., Otero, J. (2000). An analysis of question asking on scientific texts explaining natural phenomena. Journal of Research in Science Teaching, 37, 602-614
Artikkel teadusajakirjas/ populaarteaduslikus ajakirjas	(Dimopoulos, Koulaidis, 2003) või (Dimopoulos & Koulaidis, 2003)	Dimopoulos, K., Koulaidis, V. (2003). Science and technology education for citizenship: The potential role of the press. Science Education, 87, 241- 256 või Dimopoulos, K. & Koulaidis, V. (2003). Science and technology education for citizenship: The potential role of the press. Science Education, 87, 241- 256
Artikkel kogumikus (rubriik)	(Lagerspetz, 2005)	Lagerspetz, M. (2005). Kodanikeühiskond ja turvalisus. kogumikus: E. Raska, & T. Raitviir (Toim.), Eesti edu hind: eesti sotsiaalne julgeolek ja rahva turvalisus (lk 179-186). Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus
Artikkel ajalehes	(Vallik, 2006)	Vallik, A. (2006). Keelamine pole lahendus. Õpetajate Leht, 8.09
Artikkel veebilehel või blogis	(Lohk, 2008)	Lohk, M. (2008). Suhkruasendaja võib põhjustada kaalutõusu. Kasutamise kuupäev: 18.10.2012, allikas http://www.tarbija24.ee/110208/esileht/olulised_teed_mad/tarbija24/tervis/311161.php
Artikkel internetis, ilma autori nime ja pealkirjata	(Fitness.ee, 2003)	Fitness.ee. (2003). Kreatiin. Kasutamise kuupäev: 15.10.2012., allikas http://www.fitness.ee/artikkel/189/kreatiin
Kodulehekülg (asutus või organisatsioon)	(Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus, 2012); (EMS, 2012)	Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus (2012). Mahetoidu märgistus. Kasutamise kuupäev: 19.11.2012, allikas http://www.maheklubi.ee/margistus/
Teatmeteosed, entsüklopeediad	(Maailma toiduainete entsüklopeedia, 2006)	Maailma toiduainete entsüklopeedia (2006). Tallinn: Tea kirjastus
Õpikud	(Fjodorov, 2002)	Fjodorov, A. (2002). XX saj ajalugu. I osa. Tallinn: Avita
Ülikooli lõputööd (paberkandjal)	(Samel, 2006)	Samel, M. (2006). Eesti taimede õievärvuste spekter. (Bakalaureusetöö), Tartu Ülikool
Ülikooli lõputööd (internetis)	(Jakobson, 2021)	Jakobson, R. (2021). Täiskasvanud õppijate õpibarjäärid ja nendega toimetulek täiskasvanute gümnaasiumide õpetajate kogemustes. (Magistritöö), Tartu Ülikool. Kasutamise kuupäev: 20.04.2023, allikas: http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/71167/jakobson_reet_ma.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Infovoldikud, määratlemata autoritega temaatilised kogumikud	(Eesti Haigekassa, 2010)	Eesti Haigekassa (2010). Enneaegne sünnitus ja vastsündinu. Infovoldik.

Seadused paberkandjal	(Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2011); (GRÕ, 2011)	Gümnaasiumi riiklik õppekava (2011). Riigi Teataja I, 14.01.2011
Seadused internetis	(Täiskasvanute koolituse seadus 2011); (TäKS, 2011)	Täiskasvanute koolituse seadus (2011). Riigi teataja I, 18.03.2011, 8 Kasutamise kuupäev: 06.06.2013, allikas https://www.riigiteataja.ee/akt/118032011008
Video internetis	(Susskind, 2008)	Susskind, L. (2008). Einstein's general theory of relativity / Lecture 6. Video. Kasutamise kuupäev: 31.03.2009, allikas http://www.youtube.com/watch?v=Pm5ROyaMZA
Film, video	(Nüganen, 2003)	Nüganen, E. (Režissöör). (2003). Nimed marmirtahvlil [Film]. Taska Film & Matila Rõhr Productions OY
E-kiri	(Valk, 2013)	Valk, A. (2013). Muudatused uurimistöö koostamise juhendis. E-kiri M. Samelile. Koostatud 06.06.2013
Intervjuud, eravestlused	(Paldre, 2013)	Paldre, L. (17.02.2013). Intervjuu. Tartu.
Tele- ja raadiosaated	(Palamets, 2008)	Palamets, H. (08.11.2008). Tiidusest tema 90. sünnipäeva puhul. Raadio 2. Eesti Rahvusringhääling, Raadiosaade

4. Uurimis- ja praktilise töö retsenseerimine

Igal tööle kinnitatakse retsensent, kelle ülesandeks on põhjalik tööga tutvumine ning selle tugevuste ja nõrkuste analüüsimine. Retsensendiks on TTG õpetaja. Retsensent koostab uurimistööle retsensiooni, kus avaldab arvamust uurimistöö sisulise külje kohta, autori saavutuste ja peamiste töös esinevate puuduste kohta. Retsensent esitab oma arvamuse kaitsmisel. Retsensioonis tuleb välja tuua:

- õpilase nimi ja uurimistöö teema („Retsensioon on esitatud *ees- ja perekonnanimi* uurimistöö kohta, mis käsitleb teemat *uurimistöö teema*.“);
- uurimistöö lühikirjeldus („Uurimistöö koosneb kolmest peatükist, sisaldab sissejuhatust ja kokkuvõtet. Töös on esitatud 5 joonist ja 7 tabelit. Kasutatud kirjanduse loetelu sisaldab 12 nimetust“.).
- Retsensent hindab tööd vastavalt hindamisjuhendi kriteeriumitele „Töö sisu ja ülesehitus“ ning „Töö vormistus ja viitamine“.
- Kui retsensendil tekib tööd lugedes täpsustamist nõudvaid küsimusi, siis tuleb need retsensiooni lõpus eraldi välja tuua. Täpsustavaid küsimusi võiks töö autorile püstitada mitu, et näha, kui ladusalt valdab õpilane töö teemaga seonduvat materjali. Küsimused peavad lähtuma tööst ja olema uuritava teemaga/ praktilise tööga seotud.
- Retsensioon lõppeb kokkuvõtva sõnalise hinnanguga uurimistööle/praktilisele tööle.

5. Uurimistöö/praktilise töö esitamine ja kaitsmine

5.1. Ajakava

5.1.1. Õpilane esitab juhendajale valmis töö elektrooniliselt antud õppeaastaks kinnitatud graafiku alusel. Juhendaja saadab PDF-failis töö kooli õppe- ja arendusjuhtidele, kinnitades sellega töö lubamist kaitsmisele.

5.1.2. Töö esitatakse tutvumiseks retsensendile. Retsensent peab saama töö retsenseerimiseks kätte kaks nädalat enne kaitsmise toimumist.

Retsensioon peab olema kaitsmiskomisjonile ja õpilasele üle antud vähemalt kaks tööpäeva enne kaitsmist.

5.2. Uurimis- ja praktiliste tööde kaitsmine

Uurimistööde/praktiliste tööde kaitsmine toimub vastavalt jooksvaks õppeaastaks kinnitatud ajakavale vähemalt 3-liikmelise komisjoni ees. Kaitsmisel osaleb töö retsensent. Töö kaitsmisel võivad viibida TTG õpilased ja õpetajad. Kaitsekõnes tutvustab autor oma tööd kaitsmiskomisjonile, vastab retsensendi, komisjoni liikmete ja kuulajate küsimustele ning saab pärast edukat kaitsmist teada oma hinde. Autor ei tutvusta end ise, vaid seda teeb kaitsmiskomisjoni esimees, töö autor kordab üle vaid uurimistöö teema.

5.2.1 Kaitsmisprotseduur

1. Töö autori pöördumine: „Lugupeetud/austatud kaitsmiskomisjon, retsensent, juhendaja, kohalviibijad.“
2. Töö pealkiri: „Minu uurimistöö on kirjutatud/minu praktiline töö on teostatud teemal ...“.
3. Töö autor esitab kaitsekõne teksti, tuues esile töö eesmärgid ja hüpoteesi, uurimise vajaduse põhjenduse ja senitehtu kirjelduse, uurimise tulemused ja järeldused,

uuringu olulisuse ja tulemuste võimalik rakenduse. Praktilise töö puhul toob esile töö eesmärgid, selgitab tööprotsessi ja **esitleb töö tulemust**. Kaitsmist illustreeritakse PowerPoint (või muu esitlusprogrammi) esitlusega.

4. Kaitsekõne lõpetamine: „Täna kuulamast.“
5. Sõna saab retsensent, tema küsimused.
6. Uurimistöö autori vastused retsensendi küsimustele.
7. Komisjoni küsimused
8. Kui teistel kohalviibijatel on küsimusi, siis vastab töö autor ka neile.
9. Küsimuste esitamist ja vastamist suunab kaitsmiskomisjoni esimees.
10. Soovi korral saab sõna juhendaja, kes esitab ülevaate töö valmimise protsessist ja annab tööle omapoolse hinnangu.
11. Kaitsmiskomisjoni esimees annab lõppsõna õiguse uurimistöö autorile.
12. Uurimistöö autor tänab kaitsmiskomisjoni, retsensenti ja juhendajat. Vajadusel veel kolmandaid isikuid, kes on uurimistöö valmimisele otseselt kaasa aidanud. Samuti võib tänada kuulajaid tähelepanu eest.

Kasutage kaitsmisel ainult korrektset keelt, olge selge ja arusaadav, rääkige rahulikult ja ärge kasutage pikki, ülekoormatud liitlauseid. Olge veenev ja näidake, et te tunnete antud teemavaldkonda hästi. Retsensendile vastates jääge alati viisakaks ja kui retsensendi kriitika on õigustatud, siis võtke see omaks. Kaitsekõne sobiv pikkus on kuni 5 minutit.

6. Uurimistöö/praktilise töö hindamine

Uurimistöö hindamisel lähtuvad hindamiskomisjoni liikmed TTG uurimis - ja praktiliste tööde hindamise kriteeriumitest.

Kaitsmisele lubatud, kuid kaitsmata tööd ei kuulu hindamisele.

Lisad

LISA 1. Tiitelleht (näidis)

Tartu Täiskasvanute Gümnaasium

Silver Saar

TARTU TÄISKASVANUTE GÜMNAASIUMI ÕPILASTE ÕPIMOTIVATSIOON

Uurimistöö

Juhendaja: Marika Kaasik

Tartu 2012

LISA 2. Sisukord (näidis)

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Ajalugu	4
1.1 Termid antiik-Kreekas	4
1.2 Termid Vana-Roomas	5
1.3 Tehniline teostus	6
1.4 Kümblemine keskajal	7
1.5 Tänapäevane kümblus.....	8
2. Kümblustünni ehitus	9
2.1 Materjalide arvutamine.....	9
2.2 Töö käik ja ajakulu	9
2.2.1 Küljelaudade ettevalmistamine.....	9
2.2.2 Põranda valmistamine	10
2.2.3 Kümblustünni koostamine.....	10
2.2.4 Töötlemine.....	11
2.2.5 Pinkide ja turvaseina valmistamine	11
2.2.6 Küttekolle	11
Kokkuvõte	12
Summary	13
Kasutatud allikad	14
Lisa 1	15

LISA 3. Võõrkeelne resümee (näidis)

Summary

Home brewed beer

Beer is one of the oldest and most popular alcoholic drinks in the world. It is also widely spread in Estonia. It is consumed in various different events, for instance social occasions such as festivals, concerts, weddings, but also while being home alone just for relaxation. Because of its unique taste and calming effect this drink has deserved its high and respected position and is valued everywhere in the world.

Home brewed beer has got many advantages to the beer which is widely available in the shops these days. Firstly, it most definitely expands the variety of the different beer types one can have. In Estonia the most popular beer style is lager, it also the main product of the Saku brewery. Lager type beers are traditional and without a doubt very valued, having said that ale type beers are more exclusive and unusual. Home brewing favors the making of these unique style beers.

The purpose for this Project was to create a tasteful home brewed lager and ale and create a good quality beer. This should result in creating a more organic, fresh and cost effective way to produce beer. It was inspired by author's interest in different types of beers and desire to actually get enough knowledge to be able to make it herself. Two very different types of beers were chosen to be made. The first one was Mexican style lager and the second one was traditional dark English ale. One of the aims was also to compare the making process of both of the beers, highlight the main differences and also point out the difficulties one may face when starting home brewing.

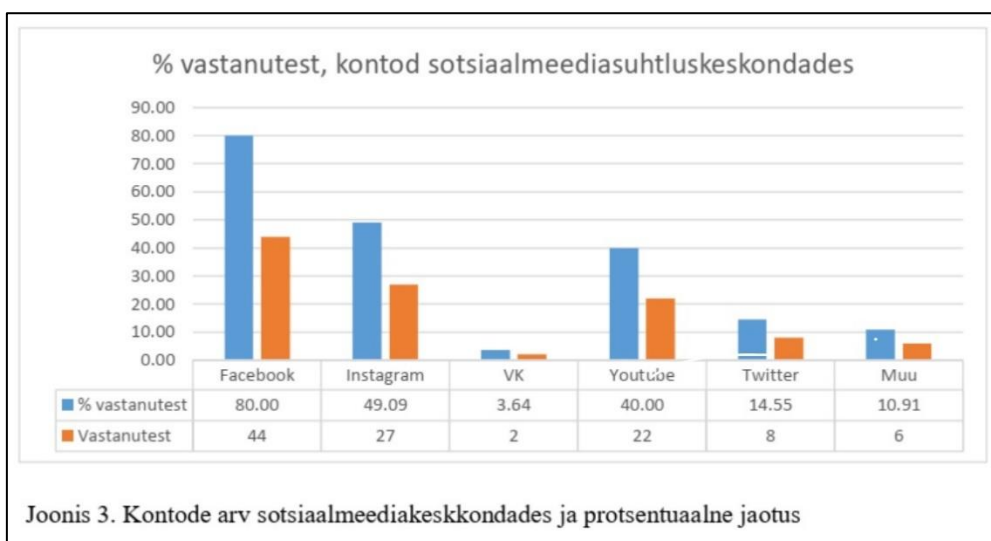
It is very possible to brew beer in a comfort of your home and the quality that can be achieved is incredible. Before starting this Project author had some prejudices about the whole process because of lack of experience and it was hard to believe that the first brew will come out amazing. Not to say that it was anticipated to come out terrible, it was just expected to be nothing special. The expectations were average. The result however exceeded author's expectations and confirmed the fact that it is completely possible to make good quality beer yourself. The conclusion after making the final product of both the lager and ale was very positive and the taste and flavors were excellent, leaving a fresh aftertaste and a superb aroma. Making your own brew results in cheaper alternative to shop brought products and better quality all round.

Näidisenä on kasutatud TTG õpilase Krislin Jädali praktilise töö „Koduõlle pruulimine“ resümeed autori loal.

LISA 4. Tabel, joonis ja pilt tekstis (näidis)

Tabel 2. Materjalid ja hind

Erinevad liivapaberid	6.00
Vahapulgad	15.20
Pahtel	1.82
Mööblivaha	12.45
Pealisriie	3.85
Vatiin	3.80
Kruvid	1.50
Õpivaha pakk (3tk)	5.40
Kokku	50.02



Joonis 5. Zwingeri palee kullatud kroon (Thewanderer.com, 2017)

LISA 5. Kasutatud allikad (näidis)

Kasutatud allikad

1. Beah, I. (2007). *A Long Way Gone*. New York: Farrar, Straus & Giroux.
2. Costa, J., Caldeira, H., Gallástegui, J., & Otero, J. (2000). An analysis of question asking on scientific texts explaining natural phenomena. *Journal of Research in Science Teaching*(37), 602-614.
3. Eesti Haigekassa. (2008). Enneaegne sünnitus ja vastsündinu. Infovoldik.
4. Fitness.ee. (2003). Kreatiin. Kasutamise kuupäev: 15.10.2012. a., allikas <http://www.fitness.ee/artikkel/189/kreatiin>
5. Gümnaasiumi riiklik õppekava. (2011). Riigi teataja I, 14.01.2011. Kasutamise kuupäev: 06.06.2013. a., allikas www.riigiteataja.ee/akt/3123124123
6. Hanson, R., & Mendijs, R. (2009). *Sinu aju*. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.
7. Lagerspetz, M. (2005). Kodanikeühiskond ja turvalisus. rmt: E. Raska, & T. Raitviir (Toim.), *Eesti edu hind: eesti sotsiaalne julgeolek ja rahva turvalisus* (lk 179-186). Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus.
8. Lohk, M. (2008). Suhkruasendaja võib põhjustada kaalutõusu. Kasutamise kuupäev: 18.10.2012. a., allikas http://www.tarbija24.ee/110208/esileht/olulised_teemad/tarbija24/tervis/311161.php
9. Mutt, M. (1994). *Rahvusvaheline mees*. Tallinn: Eesti Päevaleht.
10. Nüganen, E. (Režissöör). (2003). *Nimed marmortahvlil* [Film]. Taska Film & Matila Röhr Productions OY.
11. Palamets, H. (08.11.2008). Tiidusest tema 90. sünnipäeva puhul. Raadio 2. Eesti Rahvusringhääling, Raadiosaade.
12. Paldre, L. (17.02.2013). Intervjuu. Tartu.
13. Susskind, L. (2008). Einstein's general theory of relativity / Lecture 6. Video. Kasutamise kuupäev: 31.03.2009. a., allikas <http://www.youtube.com/watch?v=Pm5ROyaMZA>
14. Unt, I. (2005a). *Andekas Laps*. Tallinn: Koolibri.
15. Unt, I. (2005b). *Kuidas saada läbi geeniusega*. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.